

Ime néhány lap egy érdekes könyvből, melynek szerény címe «Notes» kiengesztel azzal a hiánynyal, hogy szerzője itt-ott kissé bőbeszédű, avagy nagyon szétszórja találó megjegyzéseit és ötleteit, melyeket azután az olvasónak kell kihüvelyezni és egymáshoz illeszteni.

Végül legyen szabad még egyet megjegyezni. Igen helyes elvnek tartom általában, ha fejtegetésünkben a személyek mellőzésével csak a dologra szorítkozunk; ámde a nevelés és oktatás ügyében a kérdés személyi része nélkül nem igen boldogulhatunk. Ezért szeretném, ha a derék szerző alkalmilag szóvá tenné ezt is s megírná ezt a párhuzamos és kiegészítő kötetet: «Notes sur les éducateurs publics».

Már említettem, hogy könyvünk aránytalanul nagy tért szentel a testi nevelés ügyének: 4 fejezetet és vagy 90 lapot. Itt a szerző részben új utakon jár, a testi nevelésnek kulturtörténeti szerepéről és pszichológiájáról elmélkedik, a mit azonban inkább figyelemreméltó kísérletnek kell vennünk, mint tudományos és rendszeres értekezésnek. Ezt a részt bővebben ismertetem a «Tornaiügy» cz. folyóiratban, a mit az érdeklődőknek ezennel szíves tudomására hozok.

KEMÉNY FERENCZ.

VEGYESEK.

— A kiseddóvó és a népiskola kapcsolata. Érdekes rendeletet bocsátott ki a miniszter szeptember végén, a mely szerint, a hol az állam kiseddóvót és népiskolát is tart fenn, ott a népiskola igazgatójának a hatásköre a kiseddóvóra is kiterjed; a kiseddóvó vezetője pedig tagja lesz a tanítótestületnek. Célja a rendeletnek «az egységes és összhangzatos nevelési elvek biztosítása.» — Nem aggódunk azon, hogy ez a kapcsolat megrontsa a kiseddóvók szellemét, mert hiszen minden tanító és óvó tisztában van ma már azzal, hogy a kiseddóvó nem tanító intézet. Ellenben nevelőintézet az is, mint a népiskola, s mindkettő a nép gyermekeit neveli. És csak jó hatást várhatunk attól, ha ilyen külső kapcsolatokkal is előmozdíttatik a nevelés folytonos egyöntetősége ugyanazon növendékcsoportra nézve. Mert a mennyire szükséges az, hogy a különböző nevelési célokhoz az iskolai organismus megfelelő tagoltsággal alkalmazkodjék, épen olyan káros, ha egyazon egyén nevelésének folyamában egymással szerves összhangzatban nem levő nevelési rendszerek váltják föl egymást. A tanügyi kormány évről-évre közelebb jut ahhoz, hogy a népoktatás rendszerében ezt a szerves összhangot létesítse, egyelőre az állami intézetekben, de hisszük, hogy a jó példa nem marad követés nélkül a többi iskolafentartók részéről sem. A kiseddóvás, a népiskola

és a szervezett ismétlő iskolák már a 4-től 15-ik évig terjedő összefüggő nevelési rendszerre szerveztettek. Az ifjúsági egyesületek fölkarolásával a 15 éven felüli ifjak további irányítása lesz elérve. És a szövetkezeti eszme terjedése a felnőtteket fogja majd közös társadalmi s egyuttal önnevelő munkára egyesíteni. Csak egy láncszem hiányzik még a nemzeti népnevelés rendszeréből: a nemzeti szellemű katonai nevelés, a mely pedig a nép gyermekeire nézve igen hatásos szokott lenni. Minél inkább látjuk teljessé válni a népnevelés rendszerét, annál föltünőbb lesz ezen kiegészítő láncszem hiánya.

— A kievi első gymnasium. Pædagogusaink figyelme újabban előszeretettel fordul oroszországi tanügyi viszonyok felé. Lehet azért, mert ott is keresik Tolstoj szellemét, lehet azért, mert az orosz tanügy szintén egyike azoknak, melyek nem haladnak német csapásokon. Ez okból talán nem lesz érdektelen, ha a kievi első gymnasium rendjét és berendezkedését leírjuk. Úgy a hogy azt annak igazgatója I. Possadsky a párisi kiállításon bemutatta.

A kievi első gymnasium egyike Oroszország legrégebb közoktatási intézeteinek. Főnnállásának most 113. évében van. Mind a nyolcz osztálya párhuzamos és ezek elé egy előkészítő osztály van szervezve. Tanulóinak száma 850. Hogy mennyire keresett intézet, onnan is kitészik, hogy az utolsó tíz esztendőben 2510-en jelentkeztek felvételre, a kik közül csak 1356-ot lehetett beírni.

Vallás szerint: 69 % ortodox, 20 % római kath., 3 % protestans, 7 % izr. és 1 % egyéb vallásu. Szülők állása szerint: 67 % nemes, 9 % kereskedő, 4 % pap, 16 % iparos, 2 % földműves, 2 % idegen.

A gymnasiumhoz internatus csatlakozik mintegy 100 növendékkel.

Egy-egy növendék taníttatása — 10 évi átlag szerint — az intézetnek évi 94 rubeljébe kerül (mintegy 244 korona). A növendékek 60 rubel tandíjat fizetnek, a teljes ellátással bennlakók pedig 380 rubelt. Megjegyzendő azonban, hogy számos alapítvány és szerződés következtében a növendékek egy része tandíjmentességet, sőt ingyen ellátást élvez.

Az intézetnek van egy 13,500 kötetet számláló törzs-könyvtára és egy 2800 kötetnyi ifjúsági könyvtára.

Az iskola jövedelmei 1898-ban:

Állami segítség.....	31,762 rubel
Tandíjak.....	31,000 „
Bennlakók díjai.....	37,543 „
Kamatok és egyéb jövedelmek.....	13,423 „

Összeg: 113,728 rubel.

A gymnasiumnak van saját háromemeletes épülete. Az osztályok kivétel nélkül az első emeleten vannak. Az iskola telke 28,701 m²; ma-

gaslaton van, mely 167·6 m-nyire fekszik a tenger színe felett és igen enyhe lejtéssel (0·03—0·05) bir. E területből maga az épület 3641·7 m²-nyi helyet foglal el, és köröskörül-kerttel határos; kertre és játékhelyekre 23,397·8 m² jut. Korcsolyapálya és croquetnek való terraszok sem hiányoznak.

Az internatus villamos világításra van berendezve. Nagy Volta ivlámpák ellen-reflektorok segélyével fényüket előbb a mennyezetre vetik, a honnan az tompítva és erejében, valamint színezetében megközelítve a nappali fényt, érkezik a dolgozó asztalokra.

A fűtésről 12 központi légfűtő gondoskodik, melyek azonban — minthogy arra való készülékekkel el vannak látva — a levegőt alig szárítják.

Hogy a földszinti helyiségek is teljesen szárazok legyenek, vízlevezető és gyűjtő hálózat (drainage) van az egész terület talajába eresztve. Az összes helyiségek szellőző készülékekkel vannak ellátva, sőt az illemhelyek elektromos ventilátorokkal.

A berendezkedés többi része is, mint: csatornázás, ablakok, padok stb. a hygiena legtokéletesebb vívmányainak felel meg.

A tanítás reggel 9 órakor kezdődik és eltart a kisebb-nagyobb szünetekkel együtt d. u. 2-ig, sőt $\frac{1}{2}$ 3-ig. Az időbeosztás a következő: realiak és nyelvek heti 12 órában taníttatnak az előkészítő osztályban, mind több órában a többi, és 19 órában az V—VIII. osztályokban. Széprás, rajz és tornára jut az előkészítőben $4\frac{1}{2}$ -óra; ez-óraszám fölfelé haladva folyton csökken, úgy, hogy az V—VIII. osztályokban e három tárgyra mindössze már csak heti 1 óra jut. Külön szerepelnek azok az előadások, a melyekre külön készülés nem kell. Ilyenből az I. osztálynak heti $1\frac{1}{2}$ óra, a II. osztálynak 2 óra, a III—IV. osztálynak $2\frac{1}{2}$ és az V—VIII. osztálynak $3\frac{1}{2}$ óra jut. A leczkékre való készülés és olvasmány címén napi 2 óra 25 p. — 3 óra 55 p. szerepel. Nyugalomnak napi 7—5 óra 20 p. van szánva, e gyűjtő fogalomba tartozik a játék is. Étkezésekre nagy és kicsiny növendékeknek egyformán napi $1\frac{1}{2}$ óra jut, épúgy imádkozásra 20 perc és öltözködésre $\frac{3}{4}$ óra, de már az alvásnál, míg a IV. osztályig naponta $9\frac{1}{4}$ óra van engedélyezve, addig az V. osztálytól fölfelé csak $8\frac{1}{4}$ óráig alhatnak.

Kiváló gondot fordítanak a padok szerkezetére. Van nyolezféle padjuk a tanulók lábszárainak hosszúsága szerint. Mivel méréseik alapján úgy találták, hogy a felső és alsó végtagok közötti arányban bizonyos állandóság mutatkozik, a lábszárak hosszát tették meg a beosztás szempontjának. Az I. számú pad a 28—32 cm. lábszárúak részére van, a II. sz. a 33—35, a III. sz. a 36—37, a IV. sz. a 38—40, az V. sz. a 41—42, a VI. sz. a 43—45, a VII. sz. a 46—48, végül a VIII. sz. a 49—52 cm. lábszárúak részére. A padok kétülésesek, 125 cm. hosszúak, felhajtható

asztal-lapokkal. Ezeknek lejtése 15 fokos. A hát támasztására az utolsó (alsó) hátságolyák táján elhelyezett 15—19 cm. széles deszka szolgál. Az asztallap alsó széle és a pad ülése közti távolság 18-tól 28·5-ig változik, ellenben a disztancia állandóan minusz 5.

A padok szerkezetét egy orvosokból, pædagogusokból és padkészítőkől álló bizottság határozta meg. Hogy minő tudományos apparatussal gondozzák a növendékek egészségét, arról fogalmat ad az az eljárás, a melylyel a levegő elemzése és a szellőztetés coefficiensének meghatározása történik. Kitünő fizikai eszközök segélyével megállapítják a szellőző-készülékek erejét, a levegő. hőfokát tanítás elején és végén, ép úgy a levegő nedvességét és annak szénsavtartalmát. Jacobi képletével a ventilatio coefficiensét és felfogott csapadék segélyével a levegő változását és szerves vegyületek jelenlétét.

Ime, eltekintve az észszerű táplálástól, különösen az egészségessé tett talaj, jó fűtés, jó világítás, gondos szellőzés, megfelelő padok, ezek azok a hygienikus eszközök, melyekkel a kievi első gymnasium örökődik a rája bizott növendékek egészsége fölött. Ez figyelemre méltó, mivel nálunk, ha az iskolaegészségügy terén — de másutt is — haladni akarunk, a fejlődés új állások vagy új dotatiók teremtésében csúcsosodik ki. De akkor hol marad a «mélyebb szántás»? K. R.

MAGYAR PÆDAGOGIAI TÁRSASÁG.

Felbírósó ülés 1901 okt. 19.

Jelen vannak: *Hegedűs István* elnöklése alatt Balogh Péter, Bódiss Jusztin, Bihari Ferencz, Erődi Béla, György Aladár, Gyulay Béla, Kovács János, Kemény Ferencz, Kőrösi Sándor, Molnár István, Nagy László, Pruzsinszky János, Schambach Gyula, Weszely Ödön, Trájtler Károly, utóbbi mint jegyző. Ezeken kívül több vendég.

I. Elnök az új tanév elején üdvözi a Társaságot és abbéli kívánságának ad kifejezést, vajha a Magyar Pæd. Társaság egyöntetű munkáságának sikerülne a különböző tanügyi körök és az összes tanügyi ágak között a kellő harmoniát és egyértelműséget létesíteni, a felmerülő és tárgyalás alá kerülő pædagogiai eszméket a közvéleménybe átvinni, s ez által az iskola iránt a közbecsülés érzetét a közvéleményben ébreszteni és fejleszteni. Erre a nehéz munkára egyes szakkörök nem képesek és ezért is vár nagy feladat a M. Pædag. Társaságra. Az ülést megnyitja. (Éljenzés!)

II. *Bódiss Jusztin* a következő tételtől értekezett: «A föltételes mondatok iskolai tárgyalása a görög és latin nyelven.» A szakszerű